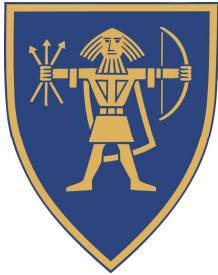

UNIVERSELL UTFORMING

VERBAL RAPPORT FOR 2013

Ressurskommuneprosjektet; tiltak K1 – Nasjonalt utviklingsprosjekt i fylkeskommuner og kommuner

Ullensaker kommune

Datert 04.01.2014

1 Innledning

Ullensaker har i perioden 2009 – 2013 vært en av 13 ressurskommuner for universell utforming. Satsningen er forankret i *Regjeringens handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet 2009 – 2013, Norge universelt utformet 2025*. Ressurskommunesatsningen er et sektorovergripende tiltak som i handlingsplanen omtales som tiltak K1 – *Nasjonalt utviklingsprosjekt i fylkeskommuner og kommuner*. Tiltaket omfatter ressurskommuner, pilotfylker og nye pilotkommuner. I løpet av prosjektperioden har 88 kommuner og 17 fylker deltatt i arbeidet både lokalt og regionalt. Miljøverndepartementet har koordinert prosjektet. Tiltak K1 ble offisielt avsluttet på konferansen på Hamar 23. -25. oktober 2013.

Fra pilotkommune til ressurskommune for universell utforming

Ullensaker kommune var i perioden 2006 - 2008 pilotkommune for universell utforming, og ble i etterkant tilbudt status som ressurskommune. Hovedutvalg for overordnet planlegging (HOP) vedtok 9. mars 2009 at Ullensaker kommune ønsket å være ressurskommune i perioden frem 2013.

Prosjektplan 2009 - 2013

Ullensaker kommune vedtok prosjektplan for ressurskommunesatsningen, 24. august 2009. Prosjektplanen inneholder en aktivitetsplan som har blitt revidert årlig i forbindelse med politisk behandling av den årlige verbale rapporten for ressurskommuneprosjektet.

Ullensaker kommune har lagt de nasjonale hovedmålene til grunn for sitt arbeid som ressurskommune (jf. prosjektbeskrivelsen fra Miljøverndepartementet, datert 17. mars 2010):

1. Være forbilde og bidra til at andre kommuner øker kunnskap og innsats for universell utforming.
2. Være dialogpartner og bidragsyter i det nasjonale arbeidet for universell utforming.
3. Samarbeide med fylkene om kompetanseheving og formidling av gode eksempler til andre kommuner.
4. Være pådriver og ta initiativ til å sette universell utforming på dagsorden i ulike nettverk og samarbeidsfora.
5. Formidle sin kunnskap og resultater i ulike nettbaserte og trykte medier.
6. Initiere og delta i delprosjekter sammen med andre kommuner og nasjonale/regionale kompetansemiljøer.

2 Organisering og forankring

Universell utforming er forankret i kommuneplanen for Ullensaker 2008-2020, i kommunedelplaner og kommunens styringssystem (balansert målstyring). Dette medfører at sektoransvarsprinsippet står sterkt. Hver enhet/avdeling er ansvarlig for universell utforming innenfor sitt fagområde.

Koordinator for universell utforming (spesialkonsulent)

Ansvarlig for oppfølging av ressurskommunesatsningen har vært tillagt en stilling (spesialkonsulent) og vært en koordinator i kommunens arbeid. Koordinatoren har i tillegg fungert som rådgiver for å kvalitetssikre universell utforming i kommunens planer og prosjekter og i dialog med private utbyggere.

Ressursgruppe

Det er opprettet en ressursgruppe med ansatte fra de ulike fagområdene i kommunen. Gruppen har representanter fra Enhet for kommunale eiendommer (KOMEI), Enhet for utbygging, Reguleringsavdelingen, Byggesaksavdelingen, Enhet for vann, avløp og renovasjon og veg (VARV), Avdeling for fysio- og ergoterapi, Dokumentsenteret og Enhet for plan og næring (uu-koordinator). Enhet for kultur er ikke fast representert i ressursgruppen, men deltar ved behov og i konkrete prosjekter.

Referansegruppe

Eldrerådet og Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne (KRMNF) har vært referansegrupper for prosjektet. Aktuelle saker ang. universell utforming sendes til rådene for behandling/orientering. Koordinator for universell utforming har ved flere anledninger deltatt, etter invitasjon, på møter i KRMNF og Eldrerådet for informasjonsutveksling og orientering.

Styringsgruppe

Hovedutvalg for overordnet planlegging (HOP) har vært styringsgruppe for ressurskommune-prosjektet. Aktuelle saker vedrørende universell utforming er behandlet her: prosjektplan, søknad om tilskuddsmidler, samt årlig rapportering og rullering av aktivitetsplanen.

Rapportering

Det har vært rapportert årlig til Miljøverndepartementet: Statusrapport, verbal rapport og økonomisk rapport. Verbal årsrapport med økonomisk oversikt over bruk av stimuleringsmidler behandles politisk i kommunen før den sendes til Miljøverndepartementet. Rapporten behandles i KRMNF og Eldrerådet før den tas opp til behandling i kommunens fire hovedutvalg.

3 Metode

Enhet for plan og næring (PlaN) har hatt hovedansvar for oppfølging av ressurskommuneprojektet. Koordinator for universell utforming har vært ansvarlig for koordinering, veiledning og besvarelse av innkomne forespørslers om universell utforming og ressurskommuneprojektet. Oppfølgingen av universell utforming innenfor de enkelte fagområdene er lagt til den enkelte sektor og forankret gjennom kommuneplanen, øvrige plan- og strategidokumenter og i systemet for balansert målstyring. Sektoransvarsprinsippet står sterkt, og de enkelte enhetene og avdelingene er ansvarlig for å ivareta kravene om universell utforming innenfor sitt fagområde i henhold til gjeldende lover og forskrifter.

En slik tilnærming krever at hver enhet/avdeling har god kunnskap om universell utforming og holder seg faglig oppdatert. Det er viktig å jobbe for at denne kunnskapen også går på tvers av fagområdene. Det er avgjørende at man har gode dialog om problemstillinger vedrørende universell utforming så tidlig som mulig, for å unngå dårlige løsninger og risiko for merarbeid senere i prosessen. Det er et mål om at universell utforming etter avsluttet prosjekt skal være en naturlig del av de vurderingene som kommunen gjør f.eks. i forbindelse med godkjenning av byggesaker.

Metoden har fungert godt, selv om det er utfordrende i en kommune med høyt tempo å ha tilstrekkelig tid og ressurser til å avsette tid til kvalitetssikring av det arbeidet som gjøres.

4 Oppnådde resultater

Ullensaker kommune har i 2013 gjennomført tiltak og prosjekter, og bidratt i arbeidet for å formidle kunnskap og erfaringer om universell utforming. Det presiseres at oversikten nedenfor ikke er uttømmende når det gjelder kommunens arbeid knyttet til universell utforming i 2013.

Til hovedmål 1:

- I 2013 har det vært jevnlig henvendelser fra utbyggere og privatpersoner som ønsker informasjon om universell utforming. Det har også vært henvendelser fra både kommuner og personer knyttet til kommunale råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne om hvordan prosjektet er organisert og eksempler på gjennomførte tiltak. Det har ikke kommet forespørsler fra kommunedelegerasjoner om å besøke kommunen.
- Det synliggjøres at Ullensaker kommune har fokus på universell utforming i forbindelse med evt. andre befaringer og besøk.

Til hovedmål 2:

- Arbeidet med tre kommunedelplaner på Jessheim pågår, og det er fokus på ivaretagelse av kravene til universell utforming i planarbeidet.
- Planprogram for områderegeringsplan for stasjonsområdet og rådhusplassen ble vedtatt 25.11.2013 og er en videreføring av arbeidet med «Midt i Jessheim». Målet er å gjøre Jessheim til et velfungerende og tilgjengelig kollektivknutepunkt. Universell utforming er et viktig premiss i arbeidet med å utvikle et kollektivknutepunkt som skal være tilgjengelig for alle, og er ivaretatt i planprogrammet.
- Det pågår flere bolig- og utbyggingsprosjekter i Ullensaker der universell utforming har vært et viktig tema gjennom hele prosessen fra reguleringsplan til ferdig bygg. På Jessheim er de første tilgjengelige boenhetene ferdigstilt i prosjektet på gamle Jessheim stadion. Det har blitt gjennomført uavhengig kontroll på universell utforming i dette boligprosjektet.
- Det har i løpet av året blitt gjennomført rådgivende samtaler med utbyggere om hvordan kravene til universell utforming / tilgjengelige boenheter kan oppfylles.
- Nordkisa skole står ferdig for elevene i desember 2013 og universell utforming har vært et viktig tema gjennom hele prosessen, fra prosjektering til ferdig bygg.
- Koordinator for universell utforming er instruktør i tiltak K5 i handlingsplanen - *kompetanseprogram for politikere og ansatte i kommunene*, og har holdt innlegg på kurs for kommuner i Akershus og Østfold i regi av Direktoratet for byggkvalitet (DIBK).
- Det jobbes for å opprettholde tilgjengeligheten på stien rundt Nordbytnet (friluftsområde på Jessheim). Dette skal ivaretas gjennom de ordinære driftsrutinene. I 2013 har det blitt satt opp nye benker på ulike steder ved stien langs tjernet, og ytterligere utbedringer med bl.a. nedsenkede avfallsbeholdere og forbedring av tilgang til brygga er planlagt i 2014.

(Listen over pågående prosjekter er ikke uttømmende og de nevnte prosjektene er bare et utvalg).

Til hovedmål 3:

- Det ble i januar 2013 gjennomført et seminar med tema «*Universell utforming og uteområder*» i kommunestyresalen, Ullensaker rådhus. Nabokommunene på Øvre Romerike var invitert, og det var cirka 30 deltakere på seminaret. På seminaret var det innlegg fra eksterne personer fra Standard Norge AS (presentasjon av standard NS 11005: *Universell*

utforming av opparbeidete uteområder) og prosjektleder for universell utforming i Telemark fylkeskommune.

Til hovedmål 4:

- Koordinator for universell utforming har deltatt på konferanser i regi av Miljøverndepartementet og tiltak K1 i 2013; Drammen (februar), Florø (juni), og avslutningskonferanse på Hamar (november). På konferansen på Hamar deltok også leder av Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne (KRMNF).
- Enheter og avdelinger oppfordres til å delta på kurs/seminar om universell utforming for å holde seg faglig oppdatert.

Til hovedmål 5:

- Kommunen oppdaterer internettsiden om universell utforming i Ullensaker med aktuell informasjon. På siden ligger artikler, dokumenter og presentasjoner fra møter der universell utforming har vært tema, samt henvisninger til andre nettsteder.
- Ullensaker kommune har dialog med Akershus fylkeskommune om universell utforming og videre arbeid vil inkluderes i allerede pågående prosjekter knyttet til by- og tettstedsutvikling.

Andre prosjekter og tiltak knyttet til universell utforming som har blitt gjennomført i 2013:

- Ullensaker kommunes Tilgjengelighetspris ble vedtatt opprettet av Herredsstyret 2. mai 2011. Tilgjengelighetsprisen ble for første gang delt ut i 2013. Prisen ble i 2013 tildelt utbyggeren Grefsen Eiendom AS. Juryens begrunnelse for tildeling var som følger: *«Grefsen Eiendom AS for deres arbeid med å ivareta prinsippene om universell utforming og tilgjengelighet i byggeprosjektet på Ekornrud Jessheim. Utbygger har vist positiv holdning og nytenkning i arbeidet med å oppnå universell utforming og god tilgjengelighet. Boligene har god tilgjengelighet og funksjonelle løsninger»*. Prisen ble utdelt under Rullatorfestivalen i folkehelseuka, mai 2013.
- Ullensaker kommune v/avdeling byggesak og koordinator for universell utforming deltar på møter i PRM-forum (personer med redusert mobilitet) i forbindelse med utbyggingen på Oslo Lufthavn Gardermoen (T2- prosjektet). I PRM- forum sitter det representanter fra Blindeforbundet, Norges Handikapforbund, Funksjonshemmedes Fellesforbund, Astma- og Allergiforbundet, assistansetjenesten, OSL terminaldrift, arkitekter fra Team_T og representanter fra T2-prosjekter. På møtene blir det tatt opp ulike problemstillinger knyttet til universell utforming for å sikre god tilgjengelighet for alle brukergrupper på flyplassen. Det avholdes 5 – 6 møter i året.
- Hensynet til universell utforming skal være innarbeidet i alle enheter, på hvert fagområde og i de ulike planene og det jobbes kontinuerlig for å sikre at dette ivaretas og følges opp. Det stilles krav om at universell utforming skal være omtalt i planbestemmelsene.
- Koordinator for universell utforming har bl.a. hatt dialog med Nes kommune og Bærum kommune (avd. ergoterapi) vedrørende arbeid med universell utforming.

5 Økonomi

Ullensaker kommune har for 2013 mottatt kr 112.500,- i stimuleringsmidler fra tiltak K1. Oversikten over anvendte stimuleringsmidler sendes Miljøverndepartementet som en del av rapporteringen for 2013. Stimuleringsmidlene i 2013 er i hovedsak benyttet til å dekke deltakelse på nasjonale samlinger, reiser, materiell, kompetansehevende tiltak (kurs), tilgjengelighetsprisen, lønn med mer.

Kommunens bidrag er i tillegg personressurser og innsats i de enkelte enheter og avdelinger. Bruk av stimuleringsmidlene fremgår av den økonomiske rapporten. Enhetene vann, avløp, renovasjon og veg (VARV) og Kommunale eiendommer (Komei) har egne avsatte investeringsmidler til universell utforming. Disse midlene fremkommer ikke i den årlige rapporten. Arbeid med universell utforming skal inngå i enhetenes ordinære arbeid og drift.

6 Gevinstrealisering

Ullensaker kommune anser at måloppnåelsen i ressurskommuneprosjektet har vært god og ser nytteverdien på flere fagområder. Gjennomføring av prosjekter og tiltak der universell utforming har vært et premiss fra begynnelse til slutt, har ført til økt kompetanse og bevisstgjøring omkring temaet. Det har vært viktig for kommunen å synliggjøre sin satsning på universell utforming både internt og eksternt. I vekstkommunen Ullensaker er det viktig å ha kunnskap om universell utforming, samt være bevisste innhold i lovverk og forskrifter knyttet til universell utforming. Arbeidet med å sikre universell utforming i kommunal planlegging anses å ha høy nytteverdi, både nå og i årene fremover. Prosjektet har også ført til godt samarbeid og kunnskapsoverføring mellom ulike enheter/avdelinger.

Arbeidet med universell utforming vil videreføres etter ressurskommuneprosjektets avslutning. Dette må sikres gjennom enhetenes rutiner. Det er viktig at kommunen fortsetter å ha fokus og «høyt trykk» på problemstillinger knyttet til universell utforming og tilgjengelighet, og sørger for å ha rett kompetanse og tilstrekkelig ressurser til å kvalitetssikre prosjekter.

7 Avklaring endringer

I Hovedutvalg for overordnet planlegging (HOP) 17.06.2013, sak 135/13, ble det vedtatt en revidert aktivitetsplan for arbeidet med universell utforming i Ullensaker for siste halvdel av 2013. Den reviderte aktivitetsplanen er mindre omfattende enn tidligere aktivitetsplaner og med færre konkrete tiltak. Fokusområder er forankring, erfaringsutveksling, kompetanseheving og medvirkning/dialog. Videre arbeid med ivaretagelse av universell utforming i Ullensaker kommune, vil bli drøftet i politisk sak som fremmes for politisk behandling i januar 2014 sammen med denne rapporten.

8 Prosjektfaglig evaluering

Den prosjektfaglige organiseringen av ressurskommuneprosjektet i Ullensaker anses å ha vært hensiktsmessig og velfungerende, jf. punkt 2 og 3 i denne rapporten. Organiseringen med koordinator, ressursgruppe, styringsgruppe og referansegruppe, har fanget opp kommunens enheter, avdelinger, bruker- og interessegrupper og sikret en god politisk forankring av arbeidet. Det videre arbeidet med universell utforming vil ikke kreve en slik prosjektorganisering, og ivaretagelsen må sikres med andre løsninger gjennom enhetenes egne rutiner. Likevel bør det vurderes nøye hvordan man skal sikre tverrfaglig samarbeid, informasjonsutveksling og oppfølging videre slik at fremtidige prosjekter og videre arbeid kan dra nytte av de erfaringene og den kompetansen man har tilegnet seg i løpet av prosjektperioden.